



DET KONGELIGE
FORSVARSDEPARTEMENT

Sjøfartsdirektoratet
Postboks 2222
5509 HAUGESUND

Deres ref.:
2017/97797-13

Vår ref.:
2019/855-5/FD V 3/ANFR

Dato:
05.07.2019

Svar på høring om nye regler om dykking fra skip

Det vises til Sjøfartsdirektoratets høringsbrev datert 29. april 2019 hvor forslag om nye regler for dykking fra skip sendes på høring.

Forsvarsdepartementet har sendt høringen ut til underliggende etater og har mottatt høringsinnspill fra Forsvaret v/Forsvarets fellestjenester og Forsvarsmateriell (FMA).

Både Forsvaret og FMA er positive til at *sivil* dykking reguleres bedre og at et nytt og oppdatert regelverk sikrer at gråsoner fjernes. Det foreslåtte regelverket vil, om det blir vedtatt, gjelde for sivilt personell på skip befraktet av Forsvaret (Barentshav-klassen og Reine-klassen). Det foreslåtte regelverket vil imidlertid ha begrenset praktisk betydning for sivilt personell på Forsvarets skip, som er ansatt i eller utenfor forsvarssektoren, da disse ikke vil ha tilgang til militært dykkemateriell og dermed ikke kan utføre militær dykking.

Når det gjelder *militær* dykking, viser både Forsvaret og FMA til at Forsvaret i dag er unntatt det sivile regelverket og at Forsvarets interne regelverk og praksis i tilstrekkelig grad ivaretar hensynene til helse, miljø og sikkerhet. Begge etater viser derfor til at det er nødvendig med et generelt unntak for militærdykking i det foreslåtte regelverket.

Nedenfor gis det innledningsvis en redegjørelse for anvendelsen av skipssikkerhetsloven og skipsarbeidsloven for Forsvarets skip og personell (punkt 1). Deretter gis det en redegjørelse for Forsvarets interne regelverk og praksis for militær dykking (punkt 2) og merknader til det foreslåtte regelverket (punkt 3).

Postadresse:
Postboks 8126 Dep.
0032 Oslo

Kontoradresse:
Glacisgata 1
Oslo

Telefon:
23 09 80 00

Saksbehandler:
rådgiver Anders Grønstad Friisk
Seksjon for felles juridiske tjenester

E-postadresse:
postmottak@fd.dep.no

Webside:
www.regjeringen.no/fd

Org.nr.:
972 417 823

1. Generelt om anvendelsen av skipssikkerhetsloven og skipsarbeidsloven for Forsvarets skip og personell

I henhold til skipssikkerhetsloven § 2 kommer loven med tilhørende forskrifter til anvendelse for Forsvarets skip over og under 24 meter største lengde, med unntak av fartøy som benyttes til fritids- og velferdsformål.

I forskrift om skipssikkerhetslovens anvendelse for Forsvarsdepartementets underliggende etater¹ er Forsvarets skip som er organisatorisk underlagt Forsvarsdepartementets underliggende etater, unntatt skipssikkerhetsloven § 5, § 23 til § 25, § 41, § 43 til § 44 og § 46 til § 70 og forskrifter fastsatt med hjemmel i disse bestemmelsene, jf. § 3 første ledd. Innleide skip og skip med ekstern driftsansvarlig som benyttes av Forsvaret, kan etter søknad helt eller delvis unntas de nevnte bestemmelsene i skipssikkerhetsloven og forskrifter fastsatt med hjemmel i disse, jf. § 3 tredje ledd.

Forskriften legger også til grunn at det sivile forskriftsverket gjelder frem til det blir erstattet av egne forskrifter fastsatt av departementet, jf. § 3 andre ledd. Dette innebærer at med mindre forskriftene har eksplisitte unntak for Forsvarets skip, vil disse gjelde.

Skipsarbeidsloven og forskrifter fastsatt med hjemmel i loven gjelder ikke for arbeidstakere som «gjør tjeneste på Forsvarets skip, med unntak av sivilt personell på skip befraktet av Forsvaret», jf. skipsarbeidsloven § 1-2 andre ledd bokstav b.

2. Forsvarets regelverk og praksis for militær dykking

Både Forsvaret og FMA understreker at militær dykking skiller seg vesentlig fra sivil dykking. Militær dykkeraktivitet fra Forsvarets skip er i dag unntatt fra det sivile regelverket, herunder skipsarbeidsloven og forskrift 6. desember 2011 nr. 1357 om utførelse av arbeid kapittel 26. Både Forsvaret og FMA understreker behovet for at denne ordningen består.

Forsvaret har i SUP-0012 (C) *Bestemmelser for dykking, overflatesvømming og operering av trykkammer* fastsatt et eget regelverk som ivaretar krav til helse, miljø og sikkerhet ved militær dykkeaktivitet. Regelverket stiller strenge krav til teknisk og operativ sikkerhet. Forsvaret er også forpliktet til å følge militære standarder og krav innen NATO², og disse forpliktelsene er tatt inn i Forsvarets regelverk.

Forsvarets regelverk for dykking gjelder for militær dykking fra land, fra ubåter og ved dropp fra fly eller helikopter, i tillegg til dykking fra skip. Regelverket SUP-0012 (C) gjelder imidlertid ikke for sivilt personell i Forsvaret. Disse omfattes av skipsarbeidsloven med tilhørende forskrifter, jf. skipsarbeidsloven § 1-2 andre ledd bokstav b. Som nevnt innledningsvis, vil sivilt tilsatte ikke ha tilgang til militært dykkemateriell og vil ikke gjennomføre militær dykking.

¹ Forskrift 29. juni 2017 nr. 1668 om skipssikkerhetslovens anvendelse for Forsvarsdepartementets underliggende etater

² STANAG 1372 DU (Ed. 11) *Allied guide to Diving Operations* (ADicP-1) og NATO Competence Standard (ADivP-7)

Forsvarets regelverket pålegger blant annet at alle avdelinger i Forsvaret med dykkende personell jevnlig skal utøve tilsyn av dykkevirksomheten, både hva gjelder sikkerhet, regelverk og den praktiske utførelsen av dykkevirksomheten. Tilsyn gjennomføres av fagmyndigheten, i hovedsak Dykker- og froskemannsenteret (DFS). Forhold knyttet til helse, arbeids- og hviletid bestemmes og følges opp av Forsvarets sanitet og Sjøforsvarets sanitet. Et hvert militært dykk ledes av en kvalifisert dykkeleder, basert på et dykkeoppdrag der arbeidet som skal utføres blir pålagt, etterfulgt av en skriftlig dykkeordre som klargjør ansvar og fastsetter retningslinjer for å utføre dykking.

FMA har som fagmyndighet i tillegg fastsatt et eget reglement for maritime trykkluftsystemer- og materiell hvor fagmyndigheten ivaretar materiellsikkerhetsnivået for personell som behandler trykkluftsystemer- og materiell, samt teknisk og operativ tilgjengelighet på pusteluft.

Alle avdelinger i Forsvaret med dykkende personell skal årlig rapportere inn utførte dykk til DFS, herunder informasjon om dybde, tid, dekompresjon, pustegass og utstyr. Sjøforsvaret har i tillegg opprettet et eget rapporteringssystem for avvik, uhell og ulykker. Dersom det oppstår personskade ved dykkevirksomheten, skal ulykken også rapporteres til Arbeidstilsynet og Politiet gjennom Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) eller alarmsentralen ved Haakonsværn.

Forsvaret viser til at kombinasjonen av seleksjon, utdanning, trening og sikkerhetsbestemmelser, viser at det er svært få uhell innen militær dykking. Dette underbygges ved at FMA opplyser om at Forsvaret utfører flere tusen dykk hvert år og at informasjon fra kvalitetssikringssystemet viser at det er svært få dykkerulykker.

Forsvaret beskriver at i en rekke av etatens oppdrag fungerer fartøy som en base eller plattform for dykking, eksempelvis ved søk- og redningsoperasjoner, pålagte militære oppgaver, bergingsoperasjoner og ved bistand til politi, tollvesen eller Kystverket. Enkelte oppdrag forestås av landbaserte avdelinger, mens andre utføres fra skip.

Både Forsvaret og FMA opplever på denne bakgrunn at gjeldende regelverk og praksis ivaretar hensynet til forsvarlig militær dykkevirksomhet.

Forsvaret trekker også frem at det vil være uheldig dersom Forsvaret vil være underlagt to ulike regelverk for henholdsvis landbaserte militære dykkeoperasjoner (som i dag er unntatt fra sivilt regelverk) og dykkeoperasjoner som utføres fra skip. Forsvaret viser til at praktisering av ulike regelverk kan medføre en sikkerhetsrisiko grunnet uklarhet og behov for valg av operative prosedyrer, samt ulike krav til utdanning. I en slik situasjon vil det også være problematisk for Forsvaret å utføre militære beredskapsoppgaver og bistå sivile myndigheter.

3. Merknader til forslag til endringer i lov og forskrifter

3.1. *Forslag til endring av arbeidsmiljøloven*

I arbeidsmiljøloven § 1-2 annet ledd foreslås det en avgrensning av lovens virkeområde for «[a]rbeidstakere som er omfattet av skipsarbeidslovens virkeområde, og den som har sitt arbeid om bord på utenlandske skip».

Forslaget støttes med henvisning til at skipsarbeidsloven ikke gjelder for militært tilsatte i Forsvaret og dermed ikke militærdykking, jf. skipsarbeidsloven § 1-2 andre ledd bokstav b.

3.2. *Forslag til endring av forskrift om utførelse av arbeid*

I forskrift om utførelse av arbeid § 26-1 annet ledd foreslås det at følgende annet punktum legges til «Arbeidstiden og arbeidstidsordningen skal risikovurderes særskilt».

Departementet viser til at «vernepliktige og militære tjenestemenn i Forsvaret som utfører dykkevirksomhet som militær aktivitet» er unntatt fra forskrift om utførelse av arbeid kapittel 26 om sikkerhet og helse ved arbeid under vann eller økt omgivende trykk, jf. § 1-2 tredje ledd bokstav b.

Kravet til risikovurdering av arbeidstid og arbeidstidsordning er ivaretatt gjennom Forsvarets interne regelverk og sikkerhetsstyring.

3.3. *Forslag til ny forskrift om dykking fra skip*

Forslaget til forskrift om dykking fra skip er hjemlet i skipssikkerhetsloven § 2, §§ 6-35, §§ 37-43, §§ 45-47, § 49, § 52, §§ 54-56, § 59 og § 60. Departementet viser til at skip som er organisatorisk underlagt Forsvarsdepartementet underliggende etater, er unntatt skipssikkerhetsloven § 5, § 23 til § 25, § 41, § 43 til § 44 og § 46 til § 70 og forskrifter fastsatt med hjemmel i nevnte bestemmelser, jf. forskrift om skipssikkerhetslovens anvendelse for Forsvarsdepartementets underliggende etater § 3 første ledd.

Innleide skip og skip med ekstern driftsansvarlig som benyttes av Forsvaret, kan etter søknad helt eller delvis unntas de nevnte bestemmelsene i skipssikkerhetsloven og forskrifter fastsatt med hjemmel i disse, jf. § 3 tredje ledd.

Forskriften er også hjemlet i skipsarbeidsloven § 8-4 som omhandler eiendeler som etterlates om bord. Departementet kan ikke se at denne gir hjemmel for å fastsette regler for dykking fra skip og antar at henvisningen til § 8-4 er kommet inn ved en feil.

Forsvaret fremhever generelt at en rekke av bestemmelsene i forslag til forskrift om dykking fra skip i stor grad avviker fra det militære regelverket og at Forsvaret vil få vanskeligheter med å imøtekomme kravene som fremkommer av forskriften uten å måtte gjøre store endringer i eksisterende utdanningsløp, prosedyrer og utstyr som anvendes ved øving og operasjoner.

Når det gjelder forskriftens saklige virkeområde i § 2 viser både Forsvaret og FMA til at det er behov for et generelt unntak fra forskriften for militær dykking. Som nevnt over er militær dykkeaktivitet allerede ivaretatt i Forsvarets interne regelverk. Departementet støtter dette og foreslår derfor at følgende unntak inntas i forskriften § 2:

«Forskriften gjelder ikke for vernepliktige og militære tjenestemenn i Forsvaret som utfører dykkevirksomhet som militær aktivitet».

Et generelt unntak fra forskriften er også nødvendig siden Forsvaret ikke er eksplisitt unntatt fra andre forskrifter som forskriften henviser til, herunder forskrift om utførelse av arbeid kapittel 25, forskrift 6. desember 2011 nr. 1358 om tiltaks- og grenseverdier og forskrift 22. desember 2017 nr. 2384 om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner.

Departementet minner om at politiets beredskapstropp får sin opplæring i Forsvaret. Tjenestemenn i politiets beredskapstropp er derfor unntatt fra kapittel 26 i forskrift om utførelse av arbeid «når dykkingen er nødvendig for å gjennomføre pålagte politioppgaver», jf. § 1-2 tredje ledd bokstav a. Etter departementets syn bør direktoratet derfor vurdere om et tilsvarende unntak for politiets beredskapstropp skal inntas i forskrift om dykking fra skip § 2.

I § 5 andre ledd foreslås det at dykkerbevis skal være utstedt i henhold til forskrift 6. desember 2011 nr. 1360 om administrative ordninger på arbeidsmiljølovens område kapittel 8. Til dette bemerker FMA at de militære kvalifikasjons- og sertifikatkravene til dykkere og dykkeledere i SUP-0012 (C) er vesentlig strengere og mer relevante for militær dykking enn det sivile dykkerbeviset i forskrift om administrative ordninger kapittel 8. FMA viser også til at kravene til utstedelse av dykkerbevis etter denne forskriften for øvrig er utformet etter krav i forskrift om utførelse av arbeid kapittel 26 som Forsvaret allerede er unntatt fra.

I § 6 andre ledd foreslås det at rederiet skal påse at pusteluften oppfyller kravene i forskrift 6. desember 2011 nr. 1358 om tiltaks- og grenseverdier § 5-5 (Krav til pusteluft fra fyllingsanlegg). Til dette bemerker FMA at det militære regelverket på enkelte områder er strengere enn det forskrift om tiltaks- og grenseverdier § 5-5 krever. FMA viser også til at krav til grenseverdier og renhet ved såkalt «oksygensvømming», kun er tilstrekkelig ivaretatt gjennom det militære regelverket.

I § 7 foreslås det at forskrift 22. desember 2017 nr. 2384 om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner skal gjelde tilsvarende for arbeidstakere på skip. FMA bemerker at forskrift om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner ikke kan gjøres gjeldende for militær dykking på Forsvarets skip i Norge eller under norsk militær dykkeledelse. Militær dykkesertifisering er inndelt i fem ulike kategorier dykkersertifikater som er regulert i SUP-0012 (C). Dersom allierte militære dykkere skal anvende norsk dykkemateriell eller dykke under norsk dykkeledelse, er det krav til at disse skal sertifiseres etter SUP-0012 (C) før dykking kan starte. Det er FMA sitt syn at de militære sertifikatkravene er ufravikelige for norsk militær dykking og dykkeledelse og at hensynet til personsikkerheten ved militær dykking må prioriteres fremfor er sivil regelverk som gir dårligere vern. FMA mener det bør vurderes om

militær dykking skal unntas eksplisitt fra virkeområdet i forskrift om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner.

Forsvaret viser til at Forsvarets personell bør forholde seg til ett regelsett som må være tilpasset personellens utdanning og det utstyret og de prosedyrene som anvendes i Forsvarets avdelinger under dykkevirksomhet. Det vises i denne forbindelse til at forslag til nye regler om dykking fra skip pålegger virksomhetene å følge et utdanningsløp som ikke vil være forenelig med den utdanningen som følger av Forsvarets interne regelverk som Forsvarets dykkere praktiseres. Dersom Forsvaret vil omfattes av forskrift om dykking fra skip, vil dykkende personell være pålagt å ha godkjent sikkerhetsopplæring, jf. forskrift om utførelse av arbeid §§ 26-19, 26-20 og 26-21. Forsvaret viser til at etaten ikke har mulighet til å utdanne alle sine dykkere etter de foreslåtte sertifikatklassene (A og B) og anser heller ikke at disse sertifikatklassene passer inn med de aktivitetene som Forsvaret utøver.

Forsvaret viser til at avviket mellom militært regelverk og det foreslåtte regelverket knytter seg ikke til kvaliteten eller det faktiske timeantallet som brukes til kvalifisering, men det konkrete antall uker som dykkersertifikatene krever i henhold til forskriften. Forsvaret har siden 1953 utdannet sine dykkere i henhold til de spesifikke behov som kreves ved militær dykkevirksomhet. Forsvaret anser at denne spesifikke utdanningen hindrer potensiell sykdom og skade som kan oppstå ved den form for dykking som Forsvarets personell utøver.

I sitt høringsinnspill har Forsvaret trukket frem at dersom Forsvaret omfattes av forslag til forskrift om dykking fra skip slik den nå er formulert, vil en rekke av Forsvarets militære dykkeoperasjoner ikke lenger kunne utføres. Dette omfatter blant annet søk og reparasjoner av eget skipsskrog, hjelpetjenesten til Kystvakten, søk- og redningsoperasjoner og bistand til politi og andre sivile myndigheter. Videre vil Forsvaret ikke kunne opprettholde sine forpliktelser overfor NATO da Forsvarets praksis, som nevnt over, til dels baserer seg på NATO sine retningslinjer for dykking.

Forsvaret påpeker også at forslagene til bemanning og bruk av overflateforsynt utstyr i forskrift om dykking fra skip ikke er forenelig med militære operasjoner. Ved en rekke militære operasjoner (eksempelvis søk i minefelt og slusing fra ubåt) er ikke dykkingen gjennomførbart i henhold til det foreslåtte regelverket. Dette er hovedårsaken til at Forsvaret allerede er unntatt forskrift om utførelse av arbeid kapittel 26, jf. § 1-2 tredje ledd bokstav b.

Forsvaret peker også på at militærdykking i stor grad avviker fra prosedyrene som er foreslått i forskriften. Forsvaret benytter egne innarbeidete rutiner med egen operasjonssentral, egne dykkerleger og sikkerhetssystemer (eksempelvis kammerberedskap). Forsvaret er også pålagt å anvende disse sikkerhetssystemene ved operasjoner som ikke omfatter krise- og krigsscenarioer.

3.4. Forslag til endring av forskrift om skipsarbeidslovens virkeområde

I forskrift 19. august 2013 nr. 990 om skipsarbeidslovens virkeområde § 1 er det foreslått at følgende ny bokstav f legges til slik at skipsarbeidsloven ikke gjelder for personer som «er

involvert i dykkeoperasjoner fra skip, med mindre disse utgjør en del av skipets mannskap eller utfører annet arbeid knyttet til driften av skipet».

Når forslaget til ny bestemmelse leses i sammenheng med unntaket for personer som «gjør tjeneste på Forsvarets skip, med unntak av sivilt personell på skip befraktet av Forsvaret» i gjeldende § bokstav b, er det FMA og departementets syn at formuleringen kan skape tvil om hva som gjelder for militært personell på Forsvarets skip. Departementet anmoder derfor Sjøfartsdirektoratet om å vurdere andre måter å formulere § 1 bokstav f på for å sikre tilstrekkelig klarhet.

3.5. Forslag om endring av forskrift om arbeidsordninger på skip

Til forslag til endring av § 1 og ny § 4a i forskrift 26. juni 2007 nr. 705 om arbeids- og hviletid på norske passasjer og lasteskip mv. viser departementet til at forskriften blant annet er hjemlet i skipssikkerhetsloven § 23 og § 24 om henholdsvis arbeidstid og hviletid, og at dette er bestemmelser som Forsvarets skip er unntatt fra gjennom forskrift om skipssikkerhetslovens anvendelse for Forsvarsdepartementets underliggende etater § 3 første ledd. Departementet anser derfor ikke forskriftsendringen for å være relevant for Forsvaret.

Arbeids- og hviletid for militære dykkere og dykkeledere er for øvrig regulert i SUP-0012 (C) og er ivaretatt av Forsvarets sanitet og Sjøforsvarets sanitet.

Med hilsen

Fredrik Irgens (e.f.)
fungerende avdelingsdirektør

Anders Grønstad Friisk
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og signert, og har derfor ikke håndskrevne signaturer.